אגרות הראי"ה - כרך ד' - אגרת ארפב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' שבט תרפ"ה - ירושלים
נמען: קריאה בעניין 'אוצר ארץ ישראל ושכנותיה'

חקר ארץ ישראל נעשה בעיקר בידי חכמי אומות אחרות, ומדתנו 'מדת רזון זעומה'. אבל בנו של הרב ישראל זאב הלוי הורוביץ הביא לו את 'אוצר ארץ ישראל ושכנותיה' של אביו, ובמיוחד החלק 'ירושלים', פרי שקידה וחיבת הקודש. הרב קוק קורא לכל העם להוציאו לאור כולו, ולהשלים את החומר שלא עובד.

עיקרי הדברים

- חקר הארץ בידי זרים.
- 'אוצר ארץ ישראל'.
- החלק 'ירושלים'.
- קריאה להוציאו.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1]. ירושלם ת'.ו. יום ה. לחדש שבט תר"פ[2] עת כנוס היא לנו ["עת כנוס אבנים" (קהלת ג, ה)] העת הזאת, לכנס ולאסוף את כל כחותינו אנחנו חייבים, להעבידם בעבודת הקודש הכללית, של תחית עם ד' על אדמת קדשו. כשאנו עולים במעלות של הכנוס הזה, וחודרים אל צדדיו הרוחניים. אנו מוצאים פנה יקרה אחת, הראויה להיות משוכללת ומפוארת בכל הדרה, מעובדת בכל צדדיה, ומבוררת בכל מקצועותיה - הפנה הזאת היא פנת המחקר של ארץ ישראל. חכמים גדולים, מגזעים ומאומות שונות, עבדו בו, מפני החטיבה המיוחדת של ארץ ישראל, שמעולם ועדי עד היא חמדת צבי צבאות גויים, [ירמיהו ג, יט] אבל כמה עלבון נשא ונסבול, וכמה צער המגיע עד הנשמה אנו מרגישים, כשאנו מעמידים את הערך של העבודה הזאת, של חקר ארץ קדשנו משלנו, אותה שנעשתה ע"י[3] חכמינו, ע"י בניה וילדי שעשועיה של ארץ הצבי, מול מה שנעשה מידי זולתנו - מדתנו נראית אז מדת-רזון-זעומה, ["איפת רזון זעומה" (מיכה ו, י), מידה מצומצמת] וחרפה תשבר לבנו.

והנה בעת כזאת אשר באו בנים עד משבר, [ישעיהו לז, ג] צפיתנו גדולה היא כי יעמדו לנו עובדים חשובים על הכר המדעי הזה, החביב, המקודש והנחוץ לנו כאחת, והנה אנכי אחוז הנני בסבך הרעיון הזה הממלא דאגה וצער, והנה חזיון גדול הופיע מול עיני. חזיון אשר אמנם יחד עם הממרורים אשר השביעני, הניח את רוחי ושמח גם כן את לבבי. בפתע פתאום נגלה לפני אוצר גדול ויקר, אוצר מלא עושר במדה גדושה לחקרי ארץ אבותינו, מעשי ידי אמן, תייר גדול בתורה ובחכמה, עתיר נכסין, ועתיר פומבי, [עשיר בנכסים ועשיר בכוח הדיבור (ארמית)] הרב הגדול מו"ה[4] ישראל זאב הלוי איש הורוביץ [הרב ישראל זאב הורוויץ, חוקר ארץ ישראל, שנפטר

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)
3 ע"י - על ידי
4 מו"ה - מורנו הרב

בתרפ"א] ז"ל[5], אשר בהיותו חי עמנו, רק מעטים מאד. לפי הערך, ידעו יקרת ערכו. גדולת רוחו, טהרת לבבו, ועצמת שקידתו, ועל כולם מסירתו העמוקה והנלהבה לאהבת ארצנו הקדושה וחקר מדעה.

והנה הביא לי בנו הצעיר הנעלה - אוצרות קודש מלאים יפעת נהורים: "אוצר ארץ ישראל ושכנותיה". [ספרו של הרב הורוויץ, שיצא לאור לאחר מותו בשם "ארץ ישראל ושכנותיה"] עמדתי מרעיד על המראה, על רוב העבודה. על עוצם השקידה ועל הכשרון הגאוני המזהיר מכל הגליונות הללו, וגולת הכותרת של האוצר הנפלא הזה, הוא החלק "ירושלים"; פה אנו רואים נשמת הרב המחבר ז"ל, דואה על כנפי נשרים, חבת הקודש העליונה לאהבת עיר האלהים סלה, היא מקשקשת לפניו כזוג. [היא מצלצלת לפניו כפעמון (על פי סוטה ט)] והוא נאזר בגבורה ונעטר בפארה, חודר ומעמיק, מקיף ומרחיב את מרבית צדדי הידיעות, רבות הערך וגדלות התבונה אשר לעיר הקודש ולהר הבית ולמקדש, ואת הכל יפה עשה, בסדור נכון ונפלא, באסיפה רבת הגונים, מאוצרות התורה שבכתב ושבע"פ[6] ומהספרים המתיחשים למחקרי קודש אלה, מכל עבר ופנה אשר השיגה ידו הגדולה, רבת המפעל והכשרון. מעי מעי אוחילה [ירמיהו ד, יט] על גפן אדרת זה, אשר בלא עתו נקטף ממנו, ורוחי סוערת בקרבי על האבדה הגדולה אשר אבדנו לתורה ולתעודה, וביחוד לחקר ארץ אבותינו ומדעיה, לדרישת עיר הקודש, וכסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו, [ירמיהו יז, יב] המקדש וההראל, ["הראל" כינוי למזבח (יחזקאל מג, טו)] ומתנחם אנכי בהשריד אשר השאיר אחריו ברכה, להיות למחיה למדע אה"ק[7], ולהיות ראשית למעשנו בעת החיה הזאת, בעת אשר אורות תחית עם ד' על אדמת קדשו החלו להופיע.

לגול את חרפת אי-המחקר במדע המקודש והחביב הזה מעל ישראל, ולהעיר ולעורר דרישת ציון ומקראיה בלב בעלי כשרון וחכמי לב מהשרידים, אשר ימלאו קנאת סופרים, מלאה אש קודש למדע ארצנו הקדושה, קדוש משכני עליון. והנני בזה קורא בחיל, לכל עם ד', הגוי כולו, לכל ראשי עם, לכל הדוגלים באהבת ציון וירושלם בכל לבם, לכל החרדים לדבר ד' ונאמנים לכבוד עמנו ואה"ק[8], אל נא תחשו ולא תשקטו מלהביא לעמנו ברכה, הוציאו נא לאור עולם כליל בהדרו את האוצר היקר הזה, אוצר הקודש, אשר הניח לנו הרב המחבר ז"ל, את כל מעשה ידיו להתפאר חייבים להוציא לאור עולם, החל מהחלק המרכזי "ירושלים" עד כל חלקי האוצר כולם. והחומר הרב אשר נשאר עדנה בלתי מעובד, יקומו נא אנשי חיל לגמור את המלאכה הגדולה הזאת למען יהיה לנו אוצר למדע אה"ק כלול בהדרו. תקותי חזקה היא שטהורי לב בעם ד' יתעוררו באהבה לגשר; אל המלאכה הגדולה הזאת, ויחזקו ברב כבוד וחבה בידי הבן היקר, הקם על נחלת אביו, להוציא לאור חמדה גנוזה זאת. וצור ישראל וגואלו מהרה יקים דברו הטוב אשר דבר על עמו ונחלתו, ויראינו בישועת חומות וחיל, בתקומת ארץ חמדה, העיר הקודש והמחוזות, והדר הכרמל והשרון, והארץ הנשמה כגן עדן תהיה לעם ד' אשר ישוב אל נחלתו, ובהר ציון תהיה פלטה, והיה קודש, וארמון על משפטו ישב, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בתתו מציון תשועה לישראל תפארתו במהרה בימינו אמן.

בתקות אסיר התקוה המצפה לתשועה וגאולה קרובה

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש החונה פה עיה"ק[9] ירושלים תובב.א

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

5 ז"ל - זכרונו לברכה

6 ושבע"פ - ושבעל פה

7 אה"ק - ארץ הקודש

8 ואה"ק - וארץ הקודש

9 עיה"ק - עיר הקודש